

Югозападен университет „Неофит Рилски“

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Мария Станкова

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен “доктор” по докторска програма „Икономика и управление на туризма“ в ПН 3.9 Туризм

на тема “ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА БЪЛГАРИЯ НА ИЗРАЕЛСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ ПАЗАР”

с автор Роман Николов Стоянов, редовен докторант към Катедра „Туризм” на Стопанския факултет при ЮЗУ „Н. Рилски” – Благоевград

Научен ръководител: доц. д-р Теодора Кирякова-Динева

Настоящата рецензия е изготвена по процедурата за публична защита на редовен докторант **Роман Николов Стоянов** към катедра „Туризм“ на Стопанския факултет при ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград. Съобразена е и съответства на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото прилагане, ЗВО, както и действащите вътрешни правила на ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № 2693/28.10.2025 г. на Зам. ректора по НИД на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград за провеждане на процедура за придобиване на ОНС „Доктор“ в ПН 3.9 Туризм, докторска програма “Икономика и управление на туризма.

Биографични данни за докторанта

Роман Николов Стоянов е редовен докторант към Катедра „Туризм” на Стопанския факултет при ЮЗУ „Неофит Рилски”. Зачислен е на 17.02.2021 г., в редовна форма на обучение и тема на дисертационния труд "Позициониране на

Югозападен университет „Неофит Рилски“

дестинация България на израелския туристически пазар".

Роман Стоянов има средно професионално образование в областта на общественото хранене по управление в ресторантьорството, придобито в Техникум по обществено хранене „Иван П. Павлов“. В периода 2009–2014 г. се е обучавал по специалност "Финанси" в ОКС „Бакалавър“ в Нов Български университет. Към 2016 г. е магистър по "Публична администрация", която завършва в Университет за национално и световно стопанство. Докторант Стоянов се е посещавал още курсове по "Митническа и данъчна администрация", по „Разрешаване на конфликти и справяне с кризисни ситуации“ в Нидерландски институт за международни отношения „Клингендал“ и по “Икономическа дипломатия“ в Дипломатически институт към МВнР. Представя и информация за опит в управлението на проекти и НПО от различни области. Владее английски език.

Общо представяне на дисертационния труд

По процедурата за публична защита е представен дисертационен труд, автореферат и автобиография на докторант Стоянов. В автореферата са включени списъци с публикации и с приноси, реализирани в резултат на изследването. Материалите са в електронен вариант. Приложена е и справка за изпълнение на минималните национални изисквания за ОНС „Доктор“, от която е видно, че те се изпълняват от кандидата, както и отчет за автентичност на текст от програмата iThenticate.

Дисертационният труд на Роман Стоянов е с общ обем от 220 стандартни страници, компютърно набран текст. В структурно отношение се състои от Увод, Три глави, Заключение, Списък с цитирани източници и Приложения. Така представен, трудът е конструиран, според типичната рамка на изискванията за композиционно и съразмерно разположение на отделните глави. Приложенията са общо две и представляват образец на анкетни карти, използвани за целите на изследването и предназначени за двете идентифицирани групи респонденти, участвали в проучването – израелски граждани и израелски туроператори. В началото на разработката е представен списък на 7 таблици и 45 фигури, илюстриращи изследването.

Библиографският апарат на работата е представен на 18 страници в края на труда и включва, както следва: 177 информационни източника, от които 57 на кирилица, 179 на латиница, включително и интернет източници на доклади, регламенти и пр.

Цитирането като цяло е коректно и следва АРА стила на представяне.

По процедурата Роман Стоянов е разработил автореферат в обем от 49 страници, в който е представил синтезирано съдържанието на изследването от дисертационния труд. Резултатите, до които достига, са намерили публичност и

Югозападен университет „Неофит Рилски“

чрез реализираните от него публикации – общо 4, от които 3 самостоятелни и 1 в съавторство. Това са доклади, изнесени на международни конференции и статия.

Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд разглежда тематика, която поставя във фокуса на внимание израелския пазар, най-вече като емитивен такъв, за дестинация България. Идентифициран като високо платежоспособен и със значителен потенциал, според докторанта, той следва да бъде целево таргетиран, с оглед на което е аргументирана необходимостта от „... разработен и емпирично валидиран модел за позициониране на България на израелския туристически пазар ...“. Докторантът, става ясно, прави опит за интегриране на спецификите на търсенето, културно-историческите връзки между двете страни и стратегически маркетингови подходи (по презумпция от страна на България), в един модел.

Роман Стоянов извежда значимостта на разработката си и *изследователската теза* в уводната част, като ги предпоставя по отношение на предмета и обекта на изследване. Непосредствено след тях, е представен *изследователския проблем*, който го занимава. След като изчетех внимателно разработката, и като имам предвид заглавието ѝ, считам, че в общ план, те са концептуално обвързани и отразяват замисъла на докторант и научен ръководител да предложат, както се уточнява „проактивен модел“ (с.8) за стратегическо позициониране на дестинация България на Израелския пазар. Допълнителното им детайлно разглеждане, позволява по-ясното подчертаване на развитието на авторовите идеи. По-конкретно, ще се спра върху предмета, обекта и изследователския проблем, дефинирани от докторанта: *Предмет на изследването* е системата от теоретични концепции, маркетингови стратегии, инструменти и емпирични индикатори, чрез които се реализира позиционирането на България като привлекателна дестинация за Израелските туристи. За да изведе нужната конкретика, за целите на изследването, докторантът се ориентира към поредица от действия, чрез които да установи пазарните позиции на България на Израелския пазар. От тях се обхващат провеждане на анкетни проучвания сред израелски туристи и туроператори, сравнителен анализ на конкурентни дестинации и разработване на модел за стратегическо позициониране. В усилията си да е по-обхванат, докторант Стоянов обаче, излиза извън фокуса на изследователската теза. Той свързва предмета, освен с оценката, така също и с усъвършенстването на позиционирането на България, като туристическа дестинация на израелския пазар – акцент, който не е достатъчно засегнат. *Обект на изследването* са процесите, механизмите и стратегиите за пазарно позициониране на туристическите дестинации, проектирани чрез търсене на проявите на взаимодействие между Българския рецептивен и Израелския емитивен туристически пазар. Р. Стоянов

Югозападен университет „Неофит Рилски“

прави опит, те да бъдат разгледани в контекста на теорията за позициониране, конкурентните предимства и поведенческите характеристики на потребителите.

Изследователският проблем преповтаря тезата и в този смисъл е излишен.

Основната цел е „да се разработи научно обоснован модел за стратегическо позициониране на България като туристическа дестинация и той да се приложи за Израелския пазар“. Така формулирана, тя е частично изпълнена, тъй като не се установяват доказателства за предлагането на модела на Израелския пазар. В този аспект, тя не е обвързана и с предложените четири задачи, поради което приемам, че за да реализира замисъла си, докторантът ще доразвие изследванията си в бъдеще.

Методологията на изследването е представена най-общо в увода, като на разгръщането ѝ е посветен и параграф от първа глава. Там, тя е добре систематизирана и илюстрирана в идеен план, така че четящия да проследи методологичното осигуряване на изследването.

Докторант Стоянов е извел още *ограниченията на изследването, неговата научна новост и полезност, както и информационната му осигуреност*.

Глава първа на дисертационния труд включва 4 параграфа и поставя теоретичната основа за развиване на авторовата теза по отношение на разбирането и разработването на модел за позициониране на дестинация България на Израелския туристически пазар. Проучени и представени са международния опит в стратегическото позициониране на туристически дестинации и конкретни примери от конкурентни на България дестинации като Испания, Турция и Гърция.

В **Глава втора** също се установяват 4 параграфа, които най-общо представят авторовата позиция по отношение на изследването, декомпозирано в две линии. Предложен е анализ на позиционирането на България на Израелски пазар, както и са представени резултатите от проведените две анкетни проучвания. Специално внимание е отделено на автоетнографския анализ на преживяванията и нагласите на израелските туристи.

Глава трета, отново съдържа 4 параграфа. В съдържателно отношение, тя представя разработения от докторант Стоянов модел за стратегическо позициониране на България на Израелския пазар, като извежда последователността от етапи, които според автора, следва да способстват внедряване му. Тук е включен и анализ на избрани 5 конкурентни дестинации, в аспект ценова конкурентоспособност, както и описанието на измеренията на отделните елементи на предложения модел за позициониране.

Обобщавайки разглежданата в дисертационния труд проблематика, считам, че тя се занимава с въпрос от значение за пазарната ориентация на дестинация България. В подкрепа на това мое заключение мога да приведа официална позиция,

Югозападен университет „Неофит Рилски“

изразяваща високата оценка на активността на пазар Израел и идващите от него туристи. В изявление от м. февруари на министъра на туризма, се изтъкват именно изложените от докторант Роман Стоянов акценти на изследване, по отношение на културните и исторически връзки между България и Израел, ресурсния потенциал на България, както и необходимостта от повишаване привлекателността на туристическото предложение. Видно е, че дисертационният труд е във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на Закона за развитие на академичния състав и на Югозападния университет.

Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Научните и приложни приноси по дисертационния труд са изведени систематизирано в заключителната част на Автореферата (с. 47). Приемам ги, като считам, че за целите на рецензията могат да бъдат разгледани и в посоката на доразвиване на съществуващите знания за теоретичните рамки на позициониране, както и като приложение на научните постижения в практиката. В конкретиката на предложения модел за стратегическо позициониране на България на Израелския туристически пазар, са представени четири специфични компонента – културно-исторически ресурси, природни богатства, сигурност и ценова конкурентоспособност, които докторанта е открил като важни за изследвания емитивен пазар. Изведени са конкретни насоки и препоръки по отношение на модела и Израелския пазар, ориентирани при използване на автоетнографски подход и резултатите от проведените анкетни проучвания.

Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

Наред с изредените положителни страни, към представеното за рецензия дисертационно изследване могат да бъдат отправени и някои препоръки, с оглед подобряване работата на кандидата в бъдещата му изследователска дейност.

На първо място считам, че оформянето на отделен параграф 3.1 от Глава трета в обем от 1 страница, в известна степен нарушава баланса на труда. Постановения в него текст, заедно с параграф 3.2, представляват обща обосновка на модела, включваща описание на съставните му елементи. Друг момент, на който си позволявам да обърна внимание, е свързан с параграф 3.4 на Глава трета, в който модела е визуализиран и е представена последователността от етапи за внедряването му (стр. 176 и 178). Намирам за много общо направеното изложение и предполагам, че извеждането на препоръки и насоки със стратегически характер би допринесло за бъдещото му успешно апробиране.

Не откривам сред представените документи по процедурата, данни за предлагане на разработения модел на съответния пазар.

Югозападен университет „Неофит Рилски“

Отбелязаното по-горе обаче, в никакъв случай не намалява стойността на изследването. Във връзка с това, препоръчвам на Роман Стоянов да разшири интересите си върху Израелския туристически пазар, още повече че заявява освен изследователски, така също и личен професионален интерес.

Позволявам си да задам и един въпрос на докторант Стоянов, водена от професионалното си любопитство, но преди всичко в контекста на някои негови загатнати разсъждения – *Какъв, според него, на базата на предложения модел, би бил хоризонта за усъвършенстването на позиционирането на България като туристическа дестинация на израелския пазар?*

Обобщено заключение и становище

От представената по процедурата за публична защита дисертация, автореферат, публикации и други съпътстващи документи, може да се заключи, че са спазени изискванията на ЗРАСРБ и вътрешните за Югозападен университет „Неофит Рилски“, правила. Роман Николов Стоянов демонстрира качества, опит и компетентности за провеждане на самостоятелно научно изследване. Изпълнил е и минимума от изисквания във връзка с обучението и придобиването на ОНС „Доктор“. Имайки предвид това, предлагам на Уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително и да вземат решение, с което да се присъди на кандидата образователната и научната степен ДОКТОР по ПН 3.9 Туризм по докторска програма „Икономика и управление на туризма“.

Дата: 17.11.2025 г.

Рецензент:

(проф. д-р Мария Станкова)

Югозападен университет „Неофит Рилски“

ACADEMIC REVIEW

by Prof. Mariya Stankova, PhD

**of the dissertation submitted for the award of the Educational and Scientific Degree
“Doctor” in the doctoral program “Economics and Management of Tourism”, Professional
Field 3.9 Tourism**

**Title of the dissertation: “POSITIONING OF BULGARIA ON THE ISRAELI TOURIST
MARKET”**

**Author: Roman Nikolov Stoyanov, full-time PhD student at the Department of “Tourism”,
Faculty of Economics, South-West University “N. Rilski” – Blagoevgrad
Scientific supervisor: Assoc. Prof. Dr. Teodora Kiryakova-Dineva**

This review is prepared as part of the procedure for the public defense of full-time PhD candidate **Roman Nikolov Stoyanov** at the Department of “Tourism”, Faculty of Economics, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad. It complies with the **requirements of the Law on Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria (ZRASRB), its Implementing Regulations, the Higher Education Act, and the internal rules of SWU “Neofit Rilski”**.

Grounds for presenting this review: participation in the scientific jury for the PhD defense, in accordance with Order № 2693/28.10.2025 of the Vice-Rector for Research at SWU “Neofit Rilski” – Blagoevgrad, concerning the procedure for awarding the degree “Doctor” in Professional Field 3.9 Tourism, doctoral program “Economics and Management of Tourism”.

Югозападен университет „Неофит Рилски“

Biographical Data of the PhD Candidate

Roman Nikolov Stoyanov is a full-time PhD student at the Department of “Tourism” of the Faculty of Economics at SWU “Neofit Rilski”. He was enrolled on 17.02.2021 in the full-time program under the topic: **“Positioning of Destination Bulgaria on the Israeli Tourist Market.”**

Roman Stoyanov holds a vocational secondary education in restaurant management from the Technical School of Catering “Ivan P. Pavlov”. In the period 2009–2014, he studied in the Finance Bachelor program at the New Bulgarian University. As of 2016, he has a Master's degree in "Public Administration", which he graduated from the University of National and World Economy. Stoyanov has also attended courses in "Customs and Tax Administration", "Conflict Resolution and Crisis Management" at the Netherlands Institute for International Relations "Clingendael" and "Economic Diplomacy" at the Diplomatic Institute at the Ministry of Foreign Affairs. He also provides information about experience in project management and NGOs activities in various fields. He speaks English.

General Presentation of the Dissertation

Dissertation, abstract and autobiography of the PhD student Stoyanov were submitted under the public defense procedure. The abstract includes lists of publications and contributions as a result of the research. The documents are in electronic form. A verification report for meeting the national minimum requirements for the degree “Doctor” is also attached, which shows that they are met by the candidate, as well as a report on the authenticity of the text from the iThenticate program.

Roman Stoyanov's dissertation has a total volume of 220 standard pages, computer-typed text. Structurally, it consists of an Introduction, Three Chapters, Conclusion, List of Cited Sources and Appendices. Presented in this way, the work is constructed according to the typical framework of the requirements for compositional and proportional arrangement of the individual chapters. There are two appendices in total and they represent sample questionnaires used for the purposes of the study and are intended for the two identified groups of respondents who participated in the study - Israeli citizens and Israeli tour operators. At the beginning of the work, a list of 7 tables and 45 figures, illustrating the study, is presented.

Югозападен университет „Неофит Рилски“

The bibliography used is presented on 18 pages at the end of the work and includes, as follows: 177 information sources, of which 57 in Cyrillic, 179 in Latin, as well as Internet sources of reports, regulations, etc. In general, the citation is correct and follows the APA style

Following the procedure, Roman Stoyanov presents a 49-page abstract, in which he in which he has systematized the content of the research from the dissertation. The results obtained by him have been summarized and published in 4 papers - on 3 of them, he is the single author and 1 is co-authored. These are reports presented at international conferences, as well as one article.

Assessment of the Form and Content of the Dissertation

The dissertation submitted for review examines a topic that focuses on the Israeli market, especially as an emissive one, for the destination Bulgaria. Identified as highly solvent and with significant potential, according to the PhD student, it should be targeted, in view of which the need for “... a developed and empirically validated model for positioning Bulgaria on the Israeli tourist market ...” is argued. The PhD student, it becomes clear, is attempting to integrate the specifics of demand, the cultural and historical ties between the two countries and strategic marketing approaches (presumably from Bulgaria’s side), into one model.

Roman Stoyanov outlines the *significance of his work and the research thesis* in the introductory section, positioning them in relation to the subject and object of the study. Immediately thereafter, he presents the *research problem* that preoccupies him. Having carefully read the dissertation and considering its title, I believe that, in general terms, these components are conceptually interconnected and reflect the intention of both the doctoral candidate and the scientific adviser to propose what is described as a “proactive model” (p. 8) for the strategic positioning of Destination Bulgaria on the Israeli market. Their further detailed examination enables a clearer emphasis on the development of the author’s ideas. More specifically, I will focus on the subject, object, and research problem as defined by the doctoral candidate: The *subject of the study* is the system of theoretical concepts, marketing strategies, tools, and empirical indicators through which Bulgaria is positioned as an attractive destination for Israeli tourists. In order to derive the necessary specificity for the *purposes of the research*, the candidate undertakes a series of actions aimed at determining Bulgaria’s market position on the Israeli market. These include surveys among Israeli tourists and tour operators, a comparative analysis of competing destinations,

Югозападен университет „Неофит Рилски“

and the development of a model for strategic positioning. In his attempt to be more comprehensive, however, Stoyanov moves beyond the focus of the research thesis. He links the subject not only to the assessment but also to the enhancement of Bulgaria's positioning as a tourist destination on the Israeli market—an emphasis that is not sufficiently addressed. The *object of the study* comprises the processes, mechanisms, and strategies for the market positioning of tourist destinations, examined through the search for manifestations of interaction between the Bulgarian receptive and the Israeli emissive tourism markets. Stoyanov attempts to analyze these within the context of positioning theory, competitive advantages, and the behavioral characteristics of consumers.

The *research problem* reiterates the thesis and, in this sense, is redundant.

The *main objective* is “to develop a scientifically grounded model for the strategic positioning of Bulgaria as a tourist destination and to apply it to the Israeli market.” As formulated, this objective is only partially achieved, as no evidence is provided that the model has been offered to the Israeli market. In this regard, it is also not sufficiently linked to the four proposed tasks; therefore, I assume that in order to fully realize his intention, the doctoral candidate will further develop his research in the future.

The *research methodology* is presented in general terms in the introduction, with an entire paragraph in Chapter One devoted to its elaboration. There, it is well systematized and conceptually illustrated, enabling the reader to follow the methodological framework of the study.

PhD candidate Stoyanov also outlines *the limitations of the research, its scientific novelty and practical usefulness, as well as its informational foundation*.

Chapter One of the dissertation consists of four paragraphs and establishes the theoretical foundation for the development of the author's thesis regarding the conceptualization and creation of a model for positioning Destination Bulgaria on the Israeli tourism market. The chapter reviews and presents international experience in the strategic positioning of tourist destinations, along with specific examples from Bulgaria's competing destinations such as Spain, Turkey, and Greece.

Chapter Two likewise consists of four paragraphs and, in general terms, presents the author's position regarding the research, structured along two analytical lines. It offers an analysis of Bulgaria's positioning on the Israeli market and presents the results of two survey studies. Special attention is given to the autoethnographic analysis of the experiences and attitudes of Israeli tourists.

Югозападен университет „Неофит Рилски“

Chapter Three, again comprising four paragraphs, presents the model for the strategic positioning of Bulgaria on the Israeli market developed by Stoyanov, outlining the sequence of stages that, according to the author, should facilitate its implementation. The chapter also includes an analysis of five selected competing destinations in terms of price competitiveness, as well as a description of the dimensions of the individual elements of the proposed positioning model.

Summarizing the issues examined in the dissertation, I consider that it addresses a topic of importance for the market orientation of Destination Bulgaria. In support of this conclusion of mine, I can refer to an official position, expressing a high assessment of the Israeli market's activity and the flow of tourists from it. In a statement issued in February by the Minister of Tourism, the key aspects highlighted by the PhD candidate Roman Stoyanov are reiterated—namely the cultural and historical ties between Bulgaria and Israel, Bulgaria's resource potential, and the need to enhance the attractiveness of the tourism offering. It is evident that the dissertation meets the format and volume requirements stipulated by the Law on the Development of the Academic Staff and by the South-West University.

Scientific and Applied Contributions of the Dissertation

The scientific and applied contributions of the dissertation are systematically outlined in the concluding section of the author's abstract (p. 47). I accept them, while also considering that, for the purposes of this review, they may be discussed in terms of expanding existing knowledge on the theoretical frameworks of positioning, as well as the application of academic achievements in practice. Within the specifics of the proposed model for the strategic positioning of Bulgaria on the Israeli tourist market, four distinctive components are identified—cultural-historical resources, natural assets, security, and price competitiveness—which the doctoral candidate highlights as important for the emissive market under study. Concrete directions and recommendations regarding the model and the Israeli market are presented, informed by the autoethnographic approach and the results of the conducted surveys.

Critical Notes, Questions, and Recommendations

Alongside the strengths listed above, several recommendations may be offered in order to support the candidate's future research efforts.

Югозападен университет „Неофит Рилски“

First, I consider that dedicating an entire Paragraph 3.1 of Chapter Three to a one-page section somewhat disrupts the balance of the dissertation. The text of this paragraph, together with Paragraph 3.2, forms a general justification of the model, including a description of its constituent elements. Another issue, which I wish to draw attention to, concerns Paragraph 3.4 of Chapter Three, in which the model is visualized and the sequence of stages for its implementation is presented (pp. 176 and 178). The exposition is presented in very general terms, and I believe that formulating recommendations and guidelines of a strategic nature would contribute to its successful future validation. I also do not find, among the documents submitted for the procedure, any evidence that the developed model has been offered on the respective market. However, the remarks above in no way diminish the value of the research. In this regard, I recommend that Roman Stoyanov expand his focus on the Israeli tourist market, particularly given that he expresses not only research interest but also personal professional engagement with the topic.

I would like to ask a question to PhD student Stoyanov, driven by my professional curiosity, but above all in the context of some of his implied reflections: Based on the proposed model, what does he consider to be the horizon for improving Bulgaria's positioning as a tourist destination on the Israeli market?

Overall Conclusion and Opinion

From the dissertation, the abstract, the publications, and the accompanying documents submitted for the public defense procedure, it may be concluded that the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and those of South-West University "Neofit Rilski" have been met. Roman Nikolov Stoyanov demonstrates qualities, experience, and competencies necessary for conducting independent scholarly research. He has also fulfilled the minimum requirements related to the training and acquisition of the Doctoral degree. In view of this, I propose that the esteemed members of the Scientific Jury vote positively and award the candidate the educational and scientific degree of DOCTOR in the field of Tourism (PN 3.9), doctoral program "Economics and Management of Tourism."

Date: 17.11.2025

Reviewer:

Prof. Maria Stankova, PhD